

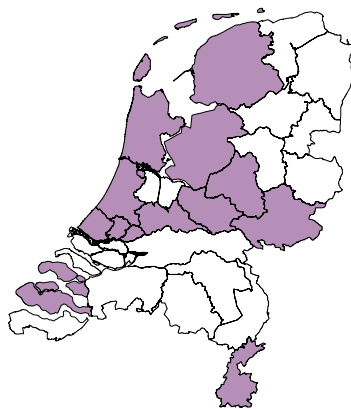
Tabel 2

Zwartsteel *Asplenium adiantum-nigrum*

Kleine, 's winters groen blijvende muurplant. Bladsteel grotendeels zwart, naar de top toe aan één zijde groen. De bladeren als geheel staan schuin omhoog terwijl de glanzend groene deelblaadjes en top horizontaal staan.

Foto: Albert de Wilde/Buiten-Beeld

- soort niet aanwezig
- soort (recent) aanwezig

2

Jan Feb Mrt Apr Mei Jun Jul Aug Sep Okt Nov Dec

Groen: Werkzaamheden mogelijk. Oranje: Werkzaamheden mogelijk: ja, mits na overleg met ecooloog en eventuele mitigerende maatregelen. Rood: Werkzaamheden mogelijk: nee, tenzij toestemming van de ecooloog en mitigerende maatregelen worden genomen.

Bestendig beheer en onderhoud (vrijstelling, mits gebruik gedragscode)

Maaien	-
Schonen	-
Baggeren	-
Begrazen	-
Snoeien/dunnen	-
Onderhoud waterkeringen	Zie gedragscode
Onderhoud verhardingen	-

Ruimtelijke ontwikkelingen & inrichting (vrijstelling, mits gebruik gedragscode)

Vorbereiding van nieuwe werken	Zie gedragscode
Verwijderen bovengrond/ graafwerkzaamheden	-
Sloop kunstwerken en gebouwen	Zie gedragscode, aanvullend: Bij herstelwerkzaamheden aan muren altijd advies vragen aan deskundigen. Herstelwerkzaamheden aan muren uitvoeren met kalkmortel. Indien nodig: tijdelijk of definitief verplaatsen van plant inclusief muurdeel, uitsluitend onder begeleiding van een deskundige.
Bouwactiviteiten	Zie gedragscode
Afdammen/dempen/vergraven	-
Groeiplaats	Landplant. Groeit op oude muren van sluizen en kaden, zowel op bakstenen muren als op basaltmuren. Bij uitzondering ook op greppelwanden en steile hellingen in bossen.
Leefwijze door het jaar heen	Vaatplant. Het gehele jaar zichtbare, groene varen. De zwartsteel vormt sporen die in augustus-september rijp zijn en via de wind verspreid worden.
Aanbevelingen	- Goede voorlichting aan lokale beheerders. - Bij herstelwerkzaamheden aan muren altijd advies vragen aan deskundigen om rekening te houden met locatiespecifieke factoren. - In de meeste gevallen kan het beste in het najaar worden gewerkt. De periode van sporenvorming is niet per definitie de meest kwetsbare periode. Het meest kwetsbaar zijn de planten in de periode waarin risico op uitdroging extra groot is (doorgaans de zomer), of waarin de mogelijkheid bestaat van vorstschade (de winter).

Vervolg: zie pagina 2

Vervolg

Zwartsteel *Asplenium adiantum-nigrum*

- Herstelwerkzaamheden aan muren uitvoeren met zachte kalkmortel (bijvoorbeeld twee delen zand op 1 deel kalk), bij voorkeur met diepe voegen, die in contact staan met vochtig substraat. Geen waterkerende wand plaatsen, tenzij de vochttoevoer op een andere manier gewaarborgd wordt.
- Indien nodig: tijdelijk of definitief verplaatsen van plant inclusief muurdeel, uitsluitend onder begeleiding van deskundigen. Ook op tijdelijke opslagplaatsen en tijdens vervoer rekening houden met de groeiplaatscondities.
- Door regelmatig, kleinschalig onderhoud voorkomen dat er op termijn zeer grote ingrepen noodzakelijk zijn.
- Uitbreiding stimuleren door muren in de omgeving van bestaande groeiplaatsen geschikt te maken.
- Bosbeheer (dunning) en waterbeheer op en rond de bosgroeiplaatsen afstemmen op de ecologische vereisten van deze soort wat betreft licht- en vocht. Waterlopen (greppels) in het bos kunnen de luchtvochtigheid vergroten, wat deze varen ten goede komt. Tevens dient verruiging van de groeiplaatsen (met bramen of brandnetel) te worden voorkomen.
- Geschikte standplaatscondities creëren op soortgelijke plekken in de omgeving van de bosgroeiplaatsen, waardoor uitbreiding plaats kan vinden. Naast bovengenoemde standplaatsfactoren is de aanwezigheid van reliëf (greppels) van belang.

Belang Waterschapspopulaties	Groot nationaal belang
Verspreiding binnen Nederland	Zwartsteel is zeer zeldzaam in Nederland. Vroeger kwam de soort vooral voor op half beschaduwde lösshellingen in Zuid Limburg. Hier is de soort in 2005 teruggevonden in een holle weg. Vroeger (tot 1900) was zij van de zuidelijke Veluwezoom bekend. Sinds 1950 wordt de zwartsteel op verschillende plekken als muurplant aangetroffen, vooral in steden in het westen van het land. Uitbreiding van deze vorstgevoelige soort is mogelijk geweest als gevolg van een aantal opeenvolgende zachte winters. In het afgelopen decennium ook op een kalkrijke greppelwand in een naaldbos in de Noordoostpolder.
Status Rode lijst	-
Beschermingsstatus	-
Habitatrichtlijn	-
FF-wet	Tabel 2
Bronnen	Weeda <i>et al.</i> , 2003. Websites: www.stowa.nl ; www.minlnv.nederlandsesoorten.nl ; www.soortenbank.nl